

Színházi levél Bonnból

ÚJ DARABOK EURÓPÁBÓL

Délután öt óra. A Bonn-Bad Godesberg-i Kamaraszínház hátsó helyiségében lassan gyülekezik a közönség, pedig állítólag minden jegy elkel. A nyár forró, és van, aki bevásárlását szakította meg, hogy szem-, de inkább fültanúja legyen Kertész Imre „A jegyzőkönyv” című egyórás monológjának. Kornis Mihály, az író, a „darab” szereplője lázas, de vállalja a szereplést. Az ötven főnyi közönség egy töredéke fülhallgató nélkül követi a monológot, egy budapesti értelmiségi kálváriáját, akit 1991 áprilisában fordítanak vissza a határról, mert még a régi szabályok vannak érvényben: több schillinget talál nála a vámos, „ez a szeretet nélküli, sűrű ember”, mint amennyit ki lehet vinni. Csak a néhány bonni magyar érti a kaffkai helyzeteket, a kiszolgáltatottságot, akik már átélték azt a szorongásos állapotot, amikor Hegyeshalomhoz közeledve vámosok és útlevelellenőrök lépnek a vonatfülkébe.

„A jegyzőkönyv” Eörsi István ajánlására került be az első bonni színházi fesztivál programjába.

„A Biennálé vezetése az összes ajánlatot megvizsgálta, s a darabokat saját művészi, műszaki, szervezési és természetesen anyagi szempontjából nézve válogatta ki” – olvasható a fesztiválfüzetben. Minden országban volt ajánló. Csehszlovákiában nem is lehetett más, mint a drámaíró-elnök, Václav Havel, Lengyelországban a prózaíró, Tadeusz Rozewicz, Moszkvában Viktor Szlavkin, kortársdarabok szerzője, Olaszországban Lina Werthmüller rendező.

„A jegyzőkönyv” kétségkívül eleget tesz az eufemisztikusan körülírt követelménynek: a Bonnba elhozott darab kiállításában lehetőleg „olcsó” legyen. „A jegyzőkönyv” díszlete takarékos: egy szék, egy asztal, egy kancsó víz.

A június második felében Bonnból „Új darabok Európából” mottóval bemutatott csaknem kétféle mű – 1991/1992 színházi évadjának sikerdarabjai Moszkvában, Szófiában, Lilleben, Barcelonában – egy dologban megegyezik: nem látvány-színházat kínáltak, hanem megfi-

gyeléseket a mindennapokból, helyenként realizmust, helyenként abszurdot, de mindenekelőtt kitűnő színészeket.

A legnagyobb várakozás a skandinávok és az oroszok szereplését előzte meg. A stockholmi királyi drámaszínház a Bergman-színház, Max von Sydow főszereplésével mutatta be Lars Noren darabját. És add meg nekünk az árnyékodat, a finnországi Oulu társulatának előadására pedig talán azért tödült a közönség, mert a darabban (Jeruzsálemi tánc) a színészek levetkőznek. A téma (természetesen sarkítva): egy szekta tagjai az északi sarkkör vidékén a szexen és az alkoholon át keresik az üdvözülés útját.

A moszkvai Sztanyiszlavszkij színház Danyi Gink A kopasz és a barna című darabjával azt bizonyította, hogy ott is tudnak írni és játszani Beckett vagy Ionesco modorában. Mintha a két férfit is Godot-ra várna, valami megváltásra vagy megváltóra, aki végül is nem jön el: cinizmus-sal kevert világéveghangulat aforisztikus megfogalmazásban egy hetven évig tartó korszak végén.

Ljudmila Petruszevszkaja (a Katona József Színházban játszották Három lány kékből című darabját) A sötét szoba címmel fűzött egybe élettörténeteket – a darabot a moszkvai Művész Színház társulata adta elő. A liberális, a hétköznapiakat, a sorsokat az orosz irodalomban szokatlannul keményen, nyersen ábrázoló írónő felolvasóestet, közönség-találkozót is tartott a godesbergi kamaraszínház előcsarnokában. Akik azt hitték, „disszidál” – csalódnivalóak kénytelenek. A harminc darab szerzőjét, Petruszevszkaját, elbeszélések, mesék íróját „Gorbacsov előtt” csak elvéve játszották odahaza, csak elvéve publikálhatott, de mégsem választotta az emigráns sorsot. Nem adott művet külföldi közlésre, „mert tudtam, hogy ez az emigráció kezdetét jelentené.” A tavaly augusztusi moszkvai puccsot Berlinben élte meg, s a legjobban attól rettegett, hogy a fordulattal a hazafelé vezető út is lezárul előtte, kiszakad a tápláló szövetből: „Számomra ez lett volna a sorscsapás.”

Sarkadi Kovács Ferenc